

Yrjö Mäkelinin elämä ja kuolema

Turo Manninen, Yrjö Mäkelin. Työväenliikkeen tienraivaajan elämä 1875–1923. Into 2018. 198s. ISBN 978-952-264-929-4.

Oululainen historiantutkija ja -opettaja Turo Manninen on viime vuonna ilmestyneen elämäkerran otsikossa nimennyt Yrjö Mäkelinin ”työväenliikkeen tienraivaajaksi”. Näin hän on halunnut pelkistää Mäkelinin toiminnan luonnetta hieman toisin kuin Marja-Leena Salkola, joka vuonna 1967 ilmestyneen elämäkertansa nimessä luonnehti Mäkeliniä julistajaksi ja poliitikoksi. Alaotsikko vihjaa, että uuden elämäkerran painopiste olisi Mäkelinin toiminnan alkukaudessa. Niin ei kuitenkaan ole, sillä reilut kaksikolmasosaa Mannisen teoksesta käsittelee vuosia 1917–1923.

Kirja keskiössä ovat siis Mäkelinin kamppailu Suomen aseman vahvistamiseksi, ajatukset valtalain kaatumisen jälkeen, suhtautuminen SDP:n radikalisoitumiseen ja vallantotoon, toimet sisällissodan aikana, vankeusvuodet sekä paluu jakautuneeseen työväenliikkeeseen tammikuussa 1922, uusi vangitseminen elokuussa ja itsemurha syyskuussa 1923. Mäkelinin varhaisemmasta elämästä käyvät ilmi tausta suutarimestarin poikana, kisällivuosisien liikkuminen, osallistuminen Suomen työväenpuolueen perustavaan kokoukseen vuonna 1899, toiminta puolueen agitaattorina 1900-luvun ensimmäisinä vuosina, alustus äänioikeusasiasta Forssan puoluekokouksessa 1903 ja punaisen julistuksen laatiminen 1905. Manninen ei ole kuitenkaan pohtinut selkeästi, miten aiempi toiminta ja aiemmat kannat näkyivät Mäkelinissä vuosina 1917–1923.

Manninen on keskittynyt poliittisiin tapahtumiin eikä ole pyrkinyt analysoimaan Mäkelinin ajattelua yhtä keskitetysti kuin Salkola. Manninen on kuitenkin tarkastellut Mäkelinin suhtautumista esimerkiksi väkivaltaan, lakeihin ja sotaan eri vaiheissa. Niiden suhteuttaminen toisiinsa olisi auttanut lukijaa ymmärtämään tilanteen merkitystä Mäkelinin kantoihin.

Manninen on nostanut esille Mäkelinin yhteistyön perustuslaillisten kanssa ja osallisuuden jääkäriliikkeeseen, mutta ei ole liittänyt valmiutta puolustaa Suomen autonomiaa yhdessä porvarillisten ryhmien kanssa kunnolla SDP:ssä käytyyn kamppailuun puolueen toiminnan luonteesta. Myös keskustelut osallistumisesta valtiopäivävaaleihin tai Mäkelinin eron *Kansan Lehdessä* ja *Oikeus*-lehden perustamisen Helsinkiin vuonna 1906 olisi voinut liittää selvemmin puolueen sisäisiin erimielisyyksiin. Antti Kujalan ja Jouko Heikkilän tutkimukset, joissa Mäkelin oli yksi monista SDP:n toimijoista, olisivat olleet näissä kysymyksissä hyödyksi.

Mäkelin oli sanomalehtimies. Kirjassa onkin hyödynnetty paljon Mäkelinin artikkeleita tamperelaisessa *Kansan Lehdessä* ja oululaisessa *Kansan Tahdossa*, mutta Mäkelinin kirjoittamistavan ja kirjoitusten aiheiden erittely on jäänyt niukaksi. Se käy toki selväksi, että Mäkelin kirjoitti vähän sosialismin teoriasta ja kansainvälisestä työväenliikkeestä. Tarkastelemalla varsinkin *Kansan Lehdessä* toimittamista laajemmin olisi saatu esille myös työväenlehtien alkuvaiheen jännitteitä toimituksen ja kirjapainon välillä tai suhtautumista sensuuriin ja painokanteisiin.

Manninen on vuoden 1918 tapahtumia kuvatessaan antanut tilaa myös Mäkelinin vaimon ja lasten toimille sekä myös muiden oululaisten vangitsemisille ja tuomioille. Se on kytkenyt Yrjö Mäkelinin

kohtalon hienosti perheenjäseniin ja muihin oululaisiin. Yhteys näkyy hyvin myös Mäkelinin muistamisessa kuoleman jälkeen.

Turo Mannisen kirja on tervetullut panos työväenliikkeen henkilöhistorioihin.

Tauno Saarela, dosentti